

12. Остапенко Н. М. Теоретичні і методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Н. М. Остапенко. – К., 2010. – 471 с.
13. Усик О. Ф. Формування соціокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 “Теорія навчання” / О. Ф. Усик. – Кривий Ріг, 2010. – 20 с.
14. Шехавцова С. О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / С. О. Шехавцова. – Луганськ, 2009. – 20 с.

Ишутина Е. Е. Теоретико-методические основы мониторинга социокультурной компетентности будущих учителей родного языка.

В статье обоснована необходимость измерения социокультурной компетентности будущего учителя-филолога в рамках лингвометодического мониторинга; определены теоретико-методические основы мониторинга и проанализированы преимущественные методы его реализации.

Ключевые слова: компетентность, социокультурная компетентность учителя-филолога, структура социокультурной компетентности, лингвометодический мониторинг, критерии мониторинга, методы мониторинга.

Ishutina O. Theoretical and methodological principles of monitoring of the prospective native language teachers' socio-cultural competence.

In this paper the necessity of measuring of the socio-cultural competence of the prospective native language teachers within linguomethodological monitoring is justified; theoretical and methodological principles of monitoring are defined and the principal methods of implementation are analyzed.

Keywords: competence, socio-cultural competence of the native language teacher, structure of socio-cultural competence, linguomethodological monitoring, monitoring criteria, methods of monitoring.

**Калібабчук В. О., Стучинська Н. В., Овчаренко В. Ю.
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця**

РОЛЬ І МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННО-ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті представлені результати порівняльного аналізу інформатичної компетентності студентів I курсу НМУ імені О. О. Богомольця за останні роки. Досліджено тенденції використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної освіти. Визначено поняття “електронно-освітній комплекс” та його пріоритетну структуру для ефективного навчання медичної хімії майбутніх лікарів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, вища медична освіта, електронно-освітні ресурси, медична хімія.

Інтенсифікація вивчення хімії у ВМНЗ вимагає підвищення інформативної ємності змісту освіти та темпу занять за рахунок використання комп'ютерних технологій. Впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) переводить процес навчання медичної хімії на якісно новий рівень, відповідно до вимог сучасного суспільства. Це потребує дослідження сформованості компетенцій студентів та освітньо-інформаційного середовища університету.

Існує ряд суперечностей між дидактичним потенціалом електронно-освітніх ресурсів і рівнем їхнього практичного використання у системі професійної освіти [1–3]. Актуальною є проблема теоретичного обґрунтування і розроблення дидактичних підходів до організації навчання студентів засобами сучасних інформаційно-комунікаційних

технологій (ІКТ).

Невід'ємною складовою сучасного навчального процесу на сьогодні є створення та використання електронно-освітніх ресурсів, важливе місце серед яких займають електронні підручники, основними недоліками яких є незручність сприйняття інформації з дисплею монітору та відсутність необхідної матеріально-технічної бази. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про існування декількох варіантів визначення самого поняття "електронний підручник". Найчастіше термін використовується стосовно до сканованих версій друківаних або аналогових видань. За іншими визначеннями це гіпертекстовий, гіпермедійний ресурс, що може мати блочну структуру та виконує ряд дидактичних функцій [4–10]. Враховуючи зазначену термінологічну розбіжність, автори вважають більш доцільним використання назви "електронно-освітній комплекс" (ЕОК), що відповідає програмній реалізації навчального посібника.

Мета дослідження полягає у розробленні теоретико-методичних засад впровадження електронно-освітніх ресурсів у процес навчання медичної хімії.

Програму курсу медичної хімії для вищих медичних закладів освіти України розроблено кафедрою медичної та загальної хімії НМУ імені О. О. Богомольця, яка має статус опорної кафедри. Курс структурований за двома навчальними модулями, кожен з яких складають два змістових модулі. На вивчення дисципліни відведено 120 годин (4 кредити), з них лекційних – 20 годин, 50 годин – практичних занять та 50 годин самостійної роботи. Формою контролю якості знань і навчальної діяльності студентів, що працюють за кредитно-модульною системою організації навчального процесу (КМСОНП), є підсумковий модульний контроль (ПМК). Згідно з робочою програмою традиційним оцінкам "5", "4", "3" і "2" відповідають 17, 14, 9 та 3 бали [11].

З метою визначення психолого-педагогічного портрета суб'єкта навчального процесу у 2011 році на кафедрі медичної та загальної хімії НМУ імені О. О. Богомольця було проведене анонімне анкетування 100 студентів I курсу [12]. Використовуючи результати попереднього дослідження, здійснено порівняльний аналіз для визначення тенденцій використання засобів ІКТ та комп'ютерної грамотності студентів. У опитуванні брало участь 103 студенти I-ших курсів медичних факультетів, яким було запропоновано оновлений перелік питань.

Вихідний рівень знань респондентів з хімії практично не змінився: рівень своєї довузівської підготовки вважають достатнім 52% студентів (за результатами попереднього дослідження 50%), 39% (40%) – зазначили, що мають істотні прогалини, 9% (10%) – мають недостатній рівень знань. Розбіжність отриманих даних знаходиться у межах похибки статистичної вибірки.

Змінюється роль класичного підручника в процесі навчання (рис. 1), який вважають головним джерелом навчальної інформації з медичної хімії лише 15% опитаних, що на 13% менше порівняно з показниками 2011 р. Для 30% (33%) пріоритетним джерелом одержання знань виявляються практичні заняття, 25% (20%) – методичні розробки до практичних занять, 15% – лекції. Збільшується кількість студентів, які черпають інформацію з Інтернету – 15% (3%), що відповідає загальним тенденціям використання новітніх технологій.

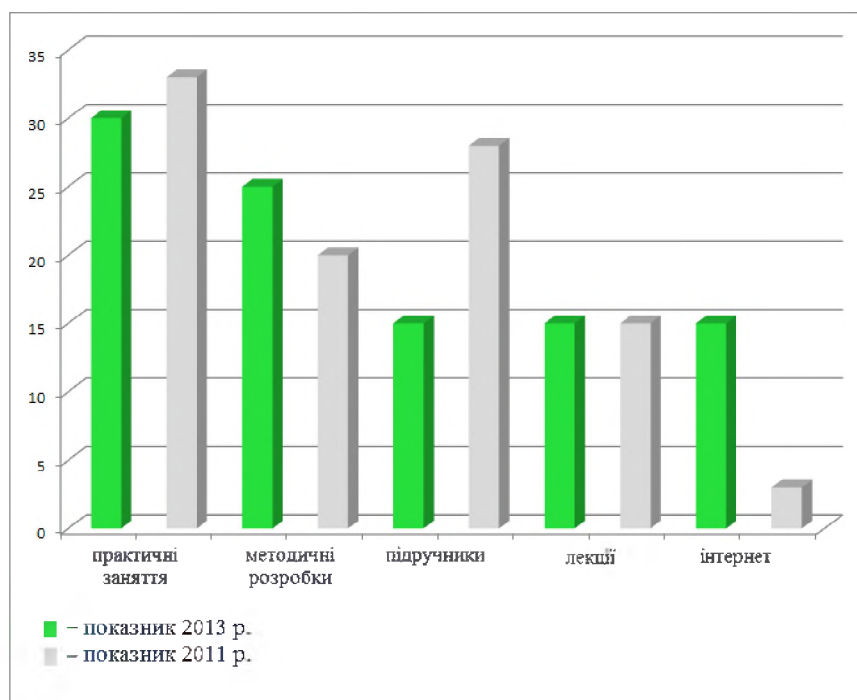

Рис. 1. Пріоритетність використання джерел інформації для вивчення медичної хімії.

41% (за даними 2011 року – 37%) респондентів зазначили (рис. 2), що під час підготовки до практичних занять з медичної хімії читають обов'язкову і додаткову літературу, 37% (42%) – лише обов'язкову літературу, 10% (8%) – обмежуються конспектом лекцій, 7% (1%) – самостійно підбирають літературу, 5% – використовують виключно методичні розробки до практичних занять.

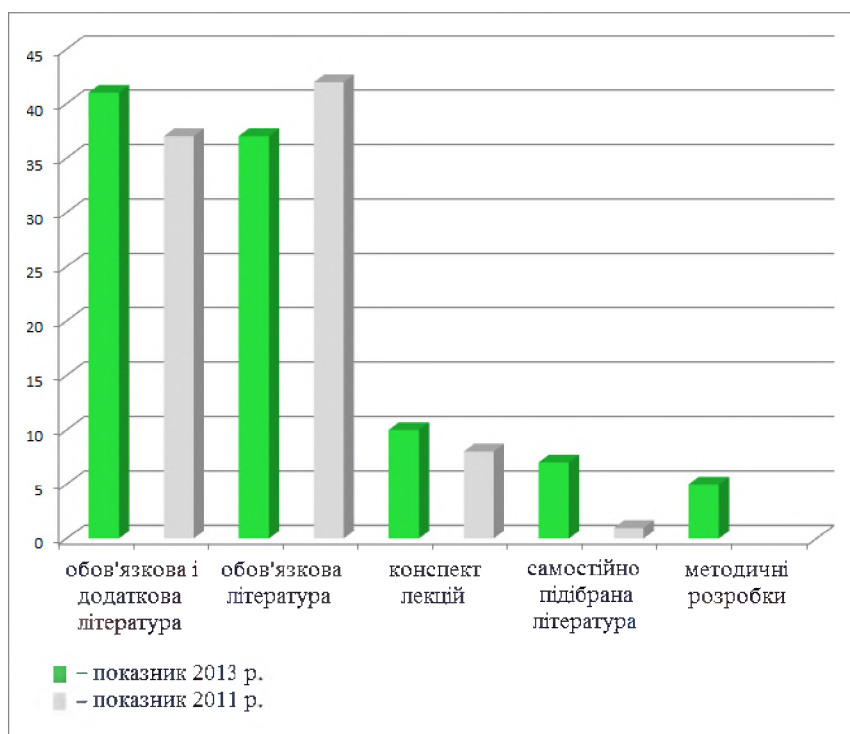

Рис. 2. Вибір дидактичного матеріалу в організації практичних занять

У значній мірі зростає тривалість користування мережою Інтернет, відповідно до збільшення загальної кількості годин використання студентами комп'ютера (рис. 3). Половина опитаних вміє продуктивно користуватися Інтернет ресурсами задля досягнення навчальних цілей. Проте, процес отримання потрібної інформації у 80% випадків зводиться до використання пошукових систем чи перегляду низки посилань. Лише чверть респондентів впевнена, що за потреби матиме можливість використовувати Інтернет. Взагалі не мають доступу до Інтернету 4% студентів, які вивчають медичну хімію, а 19% – підключаються до мережі тільки у громадських місцях.

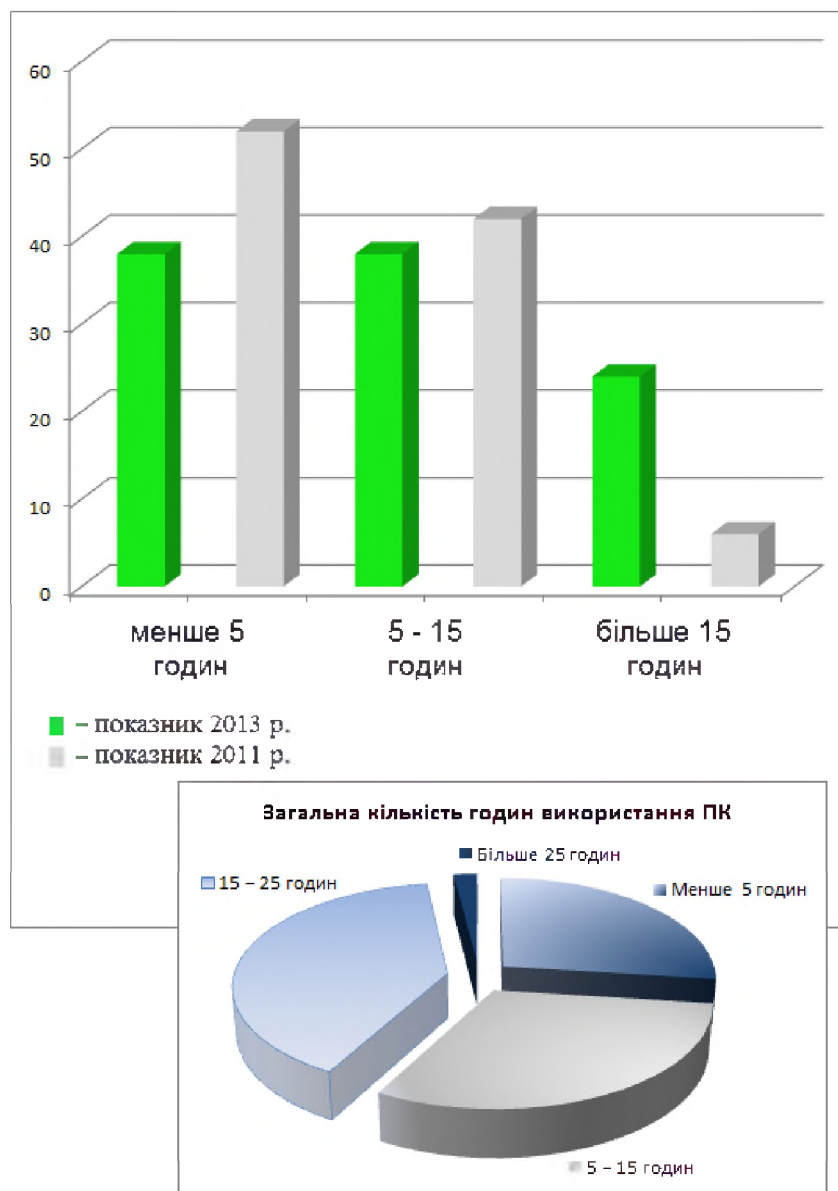

Рис. 3. Діаграма розподілу студентів за часом використання засобів ІКТ в тиждень

Для 7% студентів Інтернет стоїть на заваді опанування змістом навчальної дисципліни. Зазначена невідповідність між орієнтовним підходом та ефективністю використання ІКТ в процесі вивчення медичної хімії пояснюється низьким рівнем сформованості електронно-інформаційних джерел з природничих наук, потребою визначення достовірності знайденого матеріалу, відсутністю систематичного доступу студентів до мережі Інтернет.

Аналіз поширених форм використанням ІКТв процесі навчання хімічним дисциплінам вказує на необхідність розробки електронно-освітнього комплексу з курсу „Медична хімія”, що має бути реалізованим на оптичному носії інформації та міститиметься на жорсткому диску ПК чи флеш-носії. Такий підхід дозволить уникнути проблеми, пов’язаної з підключенням до мережі Інтернет в умовах сучасного стану інформаційного середовища. При цьому дана реалізація виявляється якісно кращою за освітні портали, оскільки стандарти веб-технології дозволяють легко перенести її на будь-який сайт. Крім того зручність використання ЕОК гарантується матеріально-технічним забезпеченням НМУ імені О. О. Богомольця комп’ютерною технікою та розвитком інформаційної інфраструктури.

Процес створення ЕОК з медичної хімії ґрунтується на наступних основних принципах:

1. *Принцип квантування* – подання матеріалу у окремих розділах, замкнених за змістом, відповідно до тематики;

2. *Принцип повноти* – наявність комплексу необхідних компонентів, таких як, теоретичне ядро (інваріантна складова), приклади, завдання і вправи для самостійної роботи, контрольні питання для перевірки знань, довідкову інформацію;

3. *Принцип наочності* – розміщення відповідного ілюстративного матеріалу, що полегшує засвоєння інформації;

4. *Принципи навігації* – зв’язок інформації гіпертекстовими посиланнями.

5. *Принцип керуваності* – доступність всього арсеналу функцій ЕОК за бажанням користувача у будь-який момент використання;

6. *Принцип адаптації* – створення варіативної оболонки, можливість варіювати глибину і складність матеріалу та завдань для самоперевірки, генерувати додатковий ілюстративний матеріал залежно від рівня підготовки студента, його особливих потреб та обраної майбутньої спеціальності;

7. *Принцип комп’ютерної підтримки* – використання додаткового програмного забезпечення, що дозволяє проводити математичні розрахунки, перевіряти отримані результати, вирішувати проблему візуалізації та ін.;

8. *Принцип редагування* – можливість здійснювати корекцію, доповнення та вдосконалення електронного ресурсу.

За даними аналізу теоретико-методичних досліджень [10] найбільш оптимальному складу ЕОК з медичної хімії відповідають такі компоненти (блоки):

– *блок реєстрації*, що передбачає ідентифікацію, здійснення індивідуальної роботи та збереження результатів, отриманих студентом;

– *інформаційно-змістовий блок*, до складу якого входить ряд програмних продуктів: гіпертекстова навчальна програма курсу медичної хімії, мультимедійне відтворення змісту курсу, електронні конспекти курсу, електронний альбом слайдів;

– *блок практичного засвоєння змісту курсу*, який містить довідкову систему, електронний практикум, контрольні-навчальні завдання.

При цьому електронно-освітні ресурси не втрачають традиційних функцій підручника, а лише поглиблюють та доповнюють їх.

Важливу роль у навчальному процесі відіграє самостійна робота студента, що потребує в кілька разів більше часу на засвоєння матеріалу того ж обсягу, ніж на аудиторних заняттях. У ході опитування було з’ясовано, що 67% першокурсників відчувають необхідність підтримки з боку викладача при підготовці до практичних занять та виконанні самостійної роботи. Тому необхідною умовою результативності ЕОК є формування ефекту присутності викладача під час позааудиторної роботи, що забезпечується елементами штучного інтелекту, у вигляді меню підказок. Досить важливу функцію виконує також блок реєстрації користувача, оскільки процедура ініціалізації та збереження індивідуальних результатів і історії відвідувань кожного студента

відповідають підвищенню зацікавленості та сумліннішому виконанню роботи.

Набуття практичних навичок пов'язано з якістю навчання і визначається кількістю поданого ілюстративного матеріалу. Лише користуючись гіпермедійним посібником, студент має можливість досліджувати фото зразків, дивитися навчальне відео, виконувати віртуальні лабораторні роботи та самостійно планувати експериментальні дослідження. Надзвичайно корисною виявляється програма випадкового генерування тестових завдань, що передбачає надання відповідей в режимі реального часу. До її переваг належать: високий ступінь об'єктивності, можливість систематичного проходження тестів за різною тематикою та різним рівнем складності, реалістичність відтворення умов проведення контролю знань.

З економічної точки зору актуальність впровадження ЕОК пов'язана із зменшенням видавничих витрат, швидкістю доповнення та перевидання, зручністю зберігання.

Висновки. З метою розробки теоретико-методичних засад впровадження електронно-освітніх ресурсів у процес вивчення хімічних дисциплін у ВМНЗ проведено порівняльний аналіз психолого-педагогічних портретів студентів I-го курсу НМУ імені О.О. Богомольця за останні роки. Обґрунтовано необхідність створення ЕОК, відповідно до рівня сформованості інформатичної компетенції суб'єктів навчального процесу. Визначено пріоритетну структуру ЕОК з курсу медичної хімії, умовою ефективного використання якого є мультиілюстрованість, гіпермедійність, наявність елементів системи штучного інтелекту та конструктора тестових завдань.

Використана література:

1. Булах І. Моніторинг якості освіти медичного спрямування / в кн. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / І. Булах ; за ред. О. І. Локшиної. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
2. Козаков В. А. Вища освіта в Україні та у світі: проблема цілей і їх реалізація / В. А. Козаков // Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України. – К. : НАУКМА, 1997. – С. 60–82.
3. Ляшенко О. І. Оцінювання успішності студентів. Перший досвід: досягнення та помилки / О. І. Ляшенко, Н. В. Стучинська // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 4(53). – С. 29–42.
4. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Г. Захарова. – М. : Издательский центр “Академия”, 2003. – 192 с.
5. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : ИКЦ “МарТ”; Ростов на Дону : Издательский центр “МарТ”, 2005. – 448 с.
6. Толковый словарь терминов понятийного аппарата информатизации образования. – М. : ИИО РАО, 2009. – 96 с.
7. Виленский В. Я. Технологии обучения в высшей школе : учебное пособие / В. Я. Виленский, П. И. Образцов, А. И. Уман ; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – С. 30–35.
8. Єсіна О. Г. Електронні підручники: переваги та недоліки використання / О. Г. Єсіна, Л. М. Лінгур // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – випуск 1 (44).
9. Ястребов М. І. Електронний підручник – компонент сучасного освітнього середовища / М. І. Ястребов, О. О. Полях // Вісник Національного технічного університету України “КПІ” Серія – Радіотехніка. Радіоапаратобудування. – 2010. – № 40.
10. Левшин М. Електронний підручник у системі навчально-методичного забезпечення ВНЗ / М. Левшин, Ю. Прохур, О. Муковіз // Вища освіта України. – 2007. – № 1. – С. 60–67.
11. Типова програма навчальної дисципліни “Медична хімія” для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти III–IV рівнів акредитації. для студентів медичних факультетів за спеціальностями 7.110101 “Лікувальна справа”, 7.110104 “Педіатрія”, 7.110105 “Медико-профілактична справа” / під заг. ред. В. О. Калібабчук. – К. : НМУ, 2005. – 25 с.
12. Калібабчук В. О. Організація самостійної роботи студентів з медичної хімії засобами ІКТ / В. О. Калібабчук, Н. В. Стучинська, Т. А. Лисенко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – № 4 (24).
13. Калібабчук В. О. Медична хімія : підр. для вузів / В. О. Калібабчук, Л. І. Грищенко, В. І. Галинська [та ін.] ; під ред. В. О. Калібабчук. – К. : Інтермед, 2006. – 460 с.
14. Тестові питання для підготовки до практичних занять з дисципліни “Медична хімія”. Модуль 1. Кислотно-основні рівноваги та комплексоутворення в біологічних рідинах. Змістовий модуль 2 / Зайцева Г. М., Мірошніченко А. Г., Філіппова Л. В. [та ін.] // Видавничо-поліграфічний центр

- “ПРИНТ-центр”, 2007. – 72 с.
15. Тестові питання для підготовки до практичних занять з дисципліни “Медична хімія”. Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз. Змістовий модуль 3. Термодинамічні та кінетичні закономірності перебігу процесів та електрохімічні явища в біологічних системах / Калібабчук В. О., Костирко О. О., Філіппова Л. В., Ємельянов В. Б. [та ін.]. – К. : НМУ, 2008. – 44 с.
 16. Тестові питання для підготовки до практичних занять з дисципліни “Медична хімія”. Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз. Змістовий модуль 4. Фізико-хімія поверхневих явищ. Ліофобні та ліофільні дисперсні системи / Калібабчук В. О., Костирко О. О., Філіппова Л. В., Ємельянов В. Б. [та ін.]. – К. : НМУ, 2008. – 52 с.
 17. Методичні вказівки до самостійної роботи по вивченню курсу “Медична хімія” Модуль 1. Кислотно-основні рівноваги та комплексоутворення в біологічних рідинах / Калібабчук В. О., Костирко О. О. [та ін.]. – К. : НМУ, 2010. – 77 с.
 18. Методичні вказівки до самостійної роботи по вивченню курсу “Медична хімія” Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз / Калібабчук В. О., Костирко О. О. [та ін.]. – К. : НМУ, 2010. – 88 с.
 19. Офіційний сайт НМУ <http://nmu.edu.ua/>

Калибабчук В. А., Стучинская Н. В., Овчаренко В. Ю. Роль и место электронно-образовательных ресурсов в обучении медицинской химии будущих врачей.

В статье представлены результаты сравнительного анализа информационной компетентности студентов I курса НМУ имени А. А. Богомольца за последние годы. Исследованы тенденции использования средств информационно-коммуникационных технологий в процессе профессионального образования. Определено понятие “электронно-образовательный комплекс” и его приоритетную структуру для эффективного обучения медицинской химии будущих врачей.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, высшее медицинское образование, электронно-образовательные ресурсы, медицинская химия.

Kalibabchuk V., Stuchynska N., Ovcharenko V. Role of electronic educational resources in future medical chemistry doctors training.

Results of a comparative analysis of the information competence of first-year undergraduate students of Bogomolets National Medical University in recent years are presents in the article. The tendencies of informational and communicational technologies in the process of professional education were researched. The article gives the definition and its priority structure of the term “electronic-educational complex” for effective training of future medical chemistry doctors.

Keywords: information and communication technologies, medical education, electronic educational resources, medical chemistry.

*Ковальов В. І.
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
(Луганськ, Україна)*

ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Автор доводить ефективність використання для вимірювання рівня комунікативної компетентності комунікативних міні-задач з варіантами відповіді. Вони складаються з короткого опису ситуації та мети спілкування, соціальних і вікових характеристик комунікантів, а також варіантів досягнення цієї мети, з яких лише один може вважатися правильним. Апробація в умовах реального навчання російської та української мов в середніх закладах освіти декількох областей підтвердила релевантність цієї вимірювальної дидактичної процедури. Перспектива вбачається у визначенні комунікативного мінімуму: кола знань та вмінь, необхідних кожній молодій людині для успішного спілкування в різних життєвих ситуаціях. Саме на його основі буде створено комплекти комунікативних міні-задач для ЗНО.

Ключові слова: комунікативна компетентність, зовнішнє незалежне оцінювання, комунікативна міні-задача, комунікативний мінімум.